

ILTASUUKKO-KIRJAN TAITTO JA KUVITUS

Kirjan ulkoasusuunnittelu alusta loppuun

**Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelman
tutkintotyö**

Visuaalinen suunnittelu
kevät 2007

Minttu Tolonen

OPINNÄYTETIIVISTELMÄ

Osasto Viestintä	Erikoistumisala Visuaalinen suunnittelu
Tekijä Minttu Tolonen	
Työn nimi Iltasuukko-kirjan taitto ja kuvitus, Kirjan ulkoasusuunnittelu alusta loppuun	
Lopputyön laji Mediateko	
Työn valmistusaika 18.4.2007	Sivumäärä 32
Tiivistelmä <p>Kustannus Oy Aamulehti tilasi minulta Iltasuukko-kirjaan kuvituksen ja taiton. Työ alkoi helmikuussa 2006 ja kirja valmistui huhtikuussa 2006. Kirja on äideille suunnattu ja sen oli tarkoitus olla kauppojen hyllyillä sopivasti ennen äitienpäivää.</p> <p>Tarkastelen tässä työssäni kuvituskuvaa ja kuvan suhdetta tekstiin. Kerron myös Iltasuukko-kirjan tekovaiheista ja tekemistäni visuaalisista ratkaisuista. Pysin luomaan kuvan omasta työskentelyprosessistani kuvittajana ja taittajana sekä analysoin tekemiäni valintoja.</p> <p>Opin tämän työn kautta paljon uutta projektin, aikataulun ja kokonaisuuden hallinnasta sekä yhteistyön merkityksestä kustannustoimittajan kanssa.</p>	
Aineisto kirjallisuus	
Asiasanat kirja, taitto, kuvitus	
Säilytyspaikka Tampereen ammattikorkeakoulu, Taide ja viestintä, Finlayson	
Muita tietoja	

THESIS

SUMMARY

Department Media Programme	Area of specialisation Visual Design
Author Minttu Tolonen	
Title Iltasuukko-book, visual design, layout and illustrations	
Sort of Final Thesis (Written / Project / Portfolio) Project	
Date 18.4.2007	Number of pages 32
<p>Summary:</p> <p>Kustannus Oy Aamulehti asked me to do the visual design and illustrations for a book called Iltasuukko.</p> <p>I started the working process at February 2007 and the book was ready at April 2006. Iltasuukko is a book aimed for mothers so it was ment to be available in stores just before Mother's Day.</p> <p>In this thesis I observe illustrations and relationship between illustration and the text. I also tell about the process of making a book and about the visual decisions I made during it. I try to create an image of my process of working as an illustrator and designer and to analyze the decisions I made.</p> <p>There were a lot of things I learned during this process. For example controlling the project, the scedual and the completeness. The importance of co-operating with the publisher was also a significant thing to learn.</p>	
Material (e.g. audio / video tape, photographs, slides, paintings, statues...) Literature	
Key words book, layout, illustrations	
Filing Tampere Polytechnic, Art and Media, Finlayson	
Other information	

1 JOHDANTO	3
2 KIRJAPROJEKTIN KÄYNNISTYS	4
3 KUVA KIRJAN SIVULLA	5
3.1 KUVITTAJAN HAASTEITA	5
3.2 KUVAN ANALYSOINTI.....	7
3.3 ILTASUUKKO-KIRJAN KUVITUSKUVAT	9
4 KIRJAN ULKOASUSUUNNITTELU	13
4.1 KOHDERYHMÄ JA KIRJAN OLEMUS	14
4.2 TYPOGRAFIA.....	15
4.3 PIIRROSKUVAT VS. VALOKUVAT	17
4.4 MUITA VISUAALISIA RATKAISUJA.....	19
4.5 YHTEISTYÖ KUSTANNUSTOIMITTAJAN KANSSA	19
4.6 AIKATAULU.....	20
4.7 KANSISUUNNITTELU JA KIRJAN MARKKINOINTI	21
5 KIRJA PAINOON	24
5.1 ARVOSTELU	26
6 YHTEENVETO	26
Lähteet.....	28
Liitteet.....	29

1 JOHDANTO

Kirja on monen alansa ammattilaisen yhteistyön tulos. Kirjailijalle annettakoon täysi kunnia olla pääroolissa, mutta myös monen muun osaajan kädenjälki näkyy lopullisessa tuotteessa, valmiissa kirjassa.

Lopputyöni hipaisee unelmieni alaa; pääsin kuvittamaan kirjan ja tuomaan tekstin sisällölle visuaalisen ilmeen. Tarkastelen tässä työssäni kuvituskuvaa ja kuvan suhdetta tekstiin sen lisäksi, että kerron Iltasuukko-kirjan tekovaiheista. En keskity kuvailemaan teknisiä yksityiskohtia ja In Designin hienouksia kovinkaan tarkasti, vaan pyrin luomaan kuvan omasta työskentely-prosessistani kuvittajana sekä taittajana ja analysoimaan tekemiäni valintoja.

Tämän työn kautta sain tärkeää kokemusta kirjataitosta sekä siihen liittyvästä tekniikasta. Näin jälkeempäin harmittelen, että en laskenut tarkkaan lopullista tuntimäärää, jonka käytin taittoon, kuvittamiseen, ideointiin ja pohdintaan. Kävin koulussa ja töissä koko kirjaprojektin ajan, joten kaiken vapaa-aikani noina muutamana kuukautena käytinkin Iltasuukon tekemiseen.

Haluan ennen kaikkea pohtia ja selventää itselleni koko kirjaproessin kulkua. Nyt nimittäin pystyn jo avaamaan Iltasuukko-kirjan ja selaamaan sivuja ilman, että etsin vain virheitä tekstin seasta. Aikaa on kulunut sopivasti siitä, kun mietin kuvituskuvia ja fonttivalintoja. Tämän työn myötä kokoan kirjaan liittyvät ajatukset paketiksi. Otan opikseni asioista joita en silloin vielä tiennyt ja katson kohti uusia haasteita.

2 KIRJAPROJEKTIN KÄYNNISTYS

Kustannus Oy Aamulehti tilasi minulta Iltasuukko-kirjaan kuvituksen ja taiton, koko ulkoasu suunnittelun alusta loppuun. Työ lähti käyntiin helmikuussa 2006, kun Aamulehden kustannustoimittaja Saara Vesikansa soitti minulle ja tiedusteli halukkuuttani lähteä mukaan projektiin. Laskin karkeasti työtunnit, joita työhön kului. Se oli vaikeaa, sillä en ollut ennen taitanut kirjaa. Tein tarjousehdotuksen ja se hyväksyttiin. Kirjan oli tarkoitus olla valmiina huhtikuussa ja kauppojen hyllyillä sopivasti ennen äitienpäivää.

Aloitin työni siten, että luin kirjaan tulevan tekstin pari kertaa läpi. Sain raakaversion tekstistä käyttöni helmikuun alussa. Saara Vesikansa teki siihen vielä sen jälkeen korjauksia ja muutoksia. Seuraavaksi mietin, millainen kuvitus sopisi kirjaan ja tukisi omalta osaltaan parhaiten tekstiä. Kokeilin erilaisia kuvitustyylejä ja mietin millä tavalla toteuttaisin mahdollisimman nopeasti mahdollisimman hyvännäköisiä kuvia. Tässä asiassa piti erityisesti huomioida kiireellinen aikataulu.

Tein taiton In Designilla ja loin siellä sivupohjat, määrittelin leipätekstifontin, pohdin otsikkofontit ja nostojen kirjasintyypit niin valmiiksi kuin oli mahdollista (näistä lisää myöhemmin). Mietin, kuinka paljon jätän tilaa marginaaleihin ja miten jaottelen tekstin ja kuvat keskenään. Kirjaan tuli melko paljon myös valokuvia ja niiden suhde piirroskuviin oli harkittava tarkkaan. Tosin valokuvien määrä selvisi vasta myöhemmin, mikä aiheutti ongelmia sisällön suunnittelussa. Mieltäni vaivasi, kuinka saisin valokuvat sopivasti lomittain niin, ettei syntyisi suuria ristiriitoja erilaisten visuaalisten elementtien välille.

Alustavaa työtä oli paljon mutta aikaa pohtimiselle ei riittänyt kovinkaan kauan. Oli vain ryhdyttävä toteuttamaan ajatuksia, jotka olivat vielä raakileita. Koko kirjanteko ja siihen liittyvät seikat olivat alkuvaiheessa melko sekavana pakettina päässäni; en saanut hahmotettua kokonaisuutta ja sitä, miten saisin kaikki osat loksauttamaan paikoilleen (tekstit, kuvat, valokuvat, piirroksuvien kantava idea...)

Tähän oli ehkä syynä se, että olin tehnyt paljon pieniä esitteitä, julisteita ja tuotteita, jotka ovat yksi, kaksi- tai nelisivuisia. Mielestäni on paljon helpompaa hallita esimerkiksi taitettavan A4 kokoisen arkin visuaalinen ilme ja tehdä siitä kokonaisuus, kuin saada kokonainen kirja ja lähes kaksisataa sivua yhtenäiseksi paketiksi.

3 KUVA KIRJAN SIVULLA

Aivan aluksi sukellan sadun maailmaan ja tarkastelen erityisesti minua kiinnostavaa kirjallisuuden lajia; lastenkirjoja. Sama toki pätee aikuistenkin kirjoihin, joissa on kuvitus. Kirjoitin seminaarityötäni lastenkirjojen kuvista samaan aikaan, kun tein Iltasuukko-kirjaa. Vaikka perehdyinkin kuvien analysointiin ja luomisprosessiin, oli kuitenkin yllättävän vaikeaa soveltaa teoriaa käytäntöön. Kuvia suunnitellessa en kovin paljon miettinyt tutkimuksia, joita olin aiheesta lukenut.

3.1 KUVITTAJAN HAASTEITA

Kuinka kuvittaja ryhtyy tekstin pohjalta luomaan maailmaa, joka voi jättää pysyvän mielikuvan lukijaan? ”Kirjan kuvituksen tehtävänä on voimistaa ja fyysistää tarinan luomat mielikuvat” (*Räytyä, Raussi 2001, 69*). Kuvituksen tulisi siis herättää mielikuvitus, eikä suinkaan kahlita sitä ainoastaan siihen, mitä kuvittaja itse on asiasta ajatellut. Mutta onnistuuko se? Jos kuva on täynnä yksityiskohtia, onko lukijalla enää tilaa kuvitella mitään lisää? Entä jos kuva on hyvinkin pelkistetty? Innoittaako se lukijaa lisäämään tarinaan visuaalisia mielikuvia vai latistaako se tekstin?

Kirjailija Tove Jansson on jakanut oman mielikuvituksensa tuotteet kanssamme kuvittaessaan muumi-kirjoja. Hän loi alkuperäisen ulkonäön Muumihahmoille. Ilman näitä malleja emme todennäköisesti osaisi kuvitella kovinkaan helposti, miltä esimerkiksi Haisuli tai Mörkö mahtaisivat näyttää. Tai jos kuvittelisimme,

emme välttämättä saavuttaisi sitä eheää lopputulosta, johon Tove Jansson on kertojana ja kuvittajana yltänyt. Tässä tapauksessa pääsemme lähemmäksi tekijän luomaa maailmaa ja voimme jatkaa siitä itse.

Kuvittajan ja kirjailijan välille voi syntyä myös erimielisyyksiä, kuten kirjassa ”Tutkiva katse kuvakirjaan” kerrotaan (*Räyttyä, Raussi 2001, 83*). Esimerkkinä mainitaan Lewis Carrollin tarina Liisasta ihmemaassa, jonka kuvitti John Tenniel. Tennielin ajatukset Liisa Ihmemaassa-kirjan eläimistä olivat mielikuvituksellisia, kuin Carroll olisi halunnut. Lopulta Tenniel sai tahtonsa läpi ja eläimistä tuli fantasiaolentojen kaltaisia. Ehkä Carroll olisi halunnut, että lukija olisi itse saanut kuvitella sen, mihin hän tekstissään antoi vihjeitä.

Kuvitus on toisin sanomista - paitsi tietysti taiteilijalle - niin myös lapsilukijalle... Kuvat ovat tarinassa lapsen oman aktiivisuuden maisemaa, jossa lapsi itse kertoo tarinan uudestaan ja uudestaan - omin sanoin. Kuvitus luo kirjaan vuorovaikutuksen, lapsen aktiivisen roolin. (Räyttyä, Raussi 2001, 69.)

Kuvasta voi tehdä sellaisen, että se myötäilee tekstiä tai ottaa siihen välimatkaa. Kuvan tulisi kuitenkin aina tukea kertomusta ja antaa siihen uutta syvyyttä. Paras kuvitus voisi olla sellainen, joka ei orjallisesti noudata tekstin kuvailemia asioita, vaan tuo siihen jotakin lisää, jotakin uutta ja jotakin sellaista, jota tekstissä ei näytetä. Tämä on tietenkin suuri haaste kuvittajalle; onko hänellä oikeus lisäillä kirjailijan kertomukseen omiaan? Mielestäni on. Sehän vasta vaatiikin ammattitaitoa, jos sen osaa tehdä niin, että kuvittajan omien näkemysten tuominen tarinaan ei ole ristiriidassa tekstin kanssa vaan tuo siihen ikään kuin toisen ulottuvuuden. Kirjan kuvien tehtävänä on lisätä tekstin ymmärrettävyyttä ja kiinnostavuutta. Varsinkin lasten on usein helpompi käsittää kuvat kuin teksti.

Kuvittaminen on monimutkainen prosessi, johon vaikuttavat niin kuvan tilaajan kuin kohdeyleisönkin huomiointi. Tässäkin mielessä kuvitustyö eroaa vapaasta taiteesta. Kirjassa kuva on myös alisteinen tekstile. Itse huomasin kirjaprojektin

aikana konkreettisesti sen, että en ole tekemässä taidetta tai jotakin sellaista, mikä miellyttää vain omaa silmääni. Kuvitukset olivat tilaustyö Aamulehti-kustannukselle. Kustannustoimittaja saattoi jättää mielestäni hyvin onnistuneen kuvan pois kirjasta ja pyytää minua tekemään uuden kuvituksen vanhan tilalle.

Kuvittaja valitaan usein sen mukaan, minkälaisesta piirrosjäljestä tilaaja pitää ja minkä katsotaan sopivan kyseiseen teokseen. Lohduttavaa onkin se, ettei omaa tyyliään tarvitse tämän vuoksi liian paljon muuttaa.

3.2 KUVAN ANALYSOINTI

Kuvaan itsessään sisältyy sen oma rakenteellinen (viiva, pinnat, väri, muoto syvyys, kuvan osien suhteet) ja sisällöllinen (psykologinen, sosiaalinen) kompositionsa. Kuva tuottaa kontrastin ja harmonian keinoin harkittuja ärsykeitä (*Räyttyä, Raussi 2001, 75*). Kuvan tasoja taas ovat syntaktinen eli muotoon liittyvä sekä semanttinen ja pragmaattinen taso, jotka liittyvät kuvan sisältöön. Jotta kuvan voi ymmärtää, pitää osata tulkita kaikkia näitä tasoja. Hyvin suoritettussa kuvitustyössä taiteilija joutuu miettimään aluksi kuvan pragmaattisen tason, eli mikä on kuvituksen tehtävä suhteessa aiheisisältöön. Sitten pohditaan, miten se ilmennetään semanttisella tasolla joka tarkoittaa erillisten yksikköjen tunnistamista ja nimeämistä ja kuinka kuva lopuksi tulostetaan syntaktisella tasolla (kuvien erottuminen taustasta, kuvien kontrasti tms.) Huonosti toteutettu kuvasuunnittelu saattaa johtaa virhetulkintoihin syntaktisen, semanttisen tai pragmaattisen kuvaamisen epäonnistuessa. (*Hatva 1993, 46*). Esimerkiksi kukkaruukku ja kasvi Iltasuukko-kirjassa edustavat pragmaattisella tasolla vertauskuvaa äidin maailmasta ja elämän kulusta. Kasvi-kuvan tehtävänä on kertoa kirjan tarinaa hieman eri tasolla kuin teksti, mutta kertoa kuitenkin samasta asiasta.

Kuvaa analysoitaessa on otettava huomioon mm. kuvan koko, värillisyyys, sommittelu ja rakenne. Kuvan voi purkaa osiin vaihe vaiheelta. Kuvassa voi olla

etuala ja tausta, joilla on oma tunnelmansa. Värit vaikuttavat tunnelman syntymiseen, samoin kuin viivan paksuus tai heikkous. Värien kontrasteihin tulisi myös kiinnittää huomiota. Jos kuvassa on vähän kontrasteja, onko kuvittaja kenties halunnut luoda herkän ja utuisen tunnelman? Jos taas kontrastien käyttö on vahvaa, löytyykö tekstistä mahdollisesti sellaisia asioita, jotka tukevat suurten kontrastien käyttöä myös kuvassa. Onko kuva lämmin vai kylmä? Onko kuvassa valoa tai varjoja? Mikä on kuvan liikesuunta?

Edellä mainituilla keinoilla voi loihtia kuvaan tunnelmia ja saada kuvituksen vastaamaan tekstin luonnetta. Esimerkiksi kirkkain värein toteutettu kuva antaa aivan erilaisen vaikutelman kuin pastellivärein maalattu. Kirkkaat kuvat eivät pyytele anteeksi ja sopivat mielestäni tekstiin, joka on suorasukaista ja kertoo kaunistelematta asioista. Esimerkkinä mainittakoon Iltasuukko-kirjan kertomukset äitien arjesta. Niihin eivät olisi sopineet hailakat ja utuiset kuvat, sillä äitien arki ei ole hailakkaa ja runonomaista.

Kuvien liikesuunnalla voi luoda mielenkiintoisia kontrasteja tekstin kanssa tai myötäillä kertomuksen liikettä. Esimerkiksi Iltasuukon kannessa leijailevat ruusut voi nähdä kahdella tavalla. Ne saattavat toisen katsojan mielestä pudota ja toisen mielestä nousta ilmaan tuulen mukana. Tämä seikka voi antaa lukijalle mielikuvan rauhallisuudesta tai lennokkuudesta sen mukaan, millä mielellä kuvaa katsoo. Tai syvällisemmin ajateltuna, mikä on lukijan oma henkilökohtainen näkemys äitiydestä; onko se iloista leijailua vai pelkkää harmaata arkea lapsen kanssa.

Mielestäni kuvittaja Mika Launis on pukenut kuvituksen analysoinnin perustelun hyvin sanoiksi ja tuonut esiin sen tarpeellisuuden. Hän kertoo, että vain erittelemällä ja analysoimalla kuvaa voi saattaa kuvittajan työn luonteen käsitettäväksi ja kohottaa kuvan arvostusta. Taiteilijoita tai kuvittajia ei pidä pitää vain ”yhden sortin hulluina”. Tietoiseksi saattaminen ei latista luomista tai sen tekemää vaikutusta. Mika Launis myös kertoo, että hän ei ole tähän päivään

mennessä ennakkoon järkeistänyt työn tekemistä, vaan ensin piirretään ja sitten selitetään. (*Räyttyä, Raussi 2001, 75*)

3.3 ILTASUUKKO-KIRJAN KUVITUSKUVAT

Kirjaan oli tarkoitus tulla alustavan suunnitelman mukaan kuvia noin 20 kpl. Kustannustoimittaja oli arvioinut sivumäärän ennalta ja laski, että sen verran kuvia mahtuu väljän taiton sekaan. Lopulliseen kirjaan piirroskuvia tuli 25.

Piirsin kuvat ensin lyijykynällä. Sen jälkeen skannasin ja toin ne PhotoShop-ohjelmaan. Piirsin polku-työkalulla kuvan ääriviivat molemmin puolin ja täytin näin syntyneet rajat mustalla. Sen jälkeen väritin PhotoShopissa kuvat tasaisilla väripinnoilla. Tämän jälkeen toin skannatun, hammasharjalla maalatun vesiväriroiskeen uudeksi tasoksi kuvan päälle ja asetin sekoitustilaksi ”hard light” ja opasiteetiksi 30%. Tämä loi käsintehtyn-illuusion ja antoi tiettyä rosoisuutta kuviin.

Esimerkki piirroskuvasta:

Halusin noudatella kirjan kuvituksessa samaa tyyliä, mitä olin käyttänyt aiemminkin. Olisi ollut riskialtista lähteä kokeilemaan tällaisessa työssä aivan uutta tyyliä vaikka se välillä onkin innostavaa. Osittain tähän oli syynä tiukka aikataulu. Vaikka päätinkin pitäytyä totutussa tekniikassa ja tyyliissä, löysin silti, melkein vahingossa, uuden tavan työskennellä kuvien parissa. Kuvituksissa käyttämäni reunaviiva-tekniikka oli itselleni uusi keksintö ja vesiväriroisketta kuvan päällä tällä tavoin käytettynä en ollut ennen kokeillut. Olen sitä mieltä, että

kuvittaminen ei saisi olla liian helppoa - en tahdo päästää itseäänkään helpolla. Mielestäni ”oikea” kuvitus on käsin tehtyä, pensselillä tai kynällä piirrettyä jälkeä. Pikkuhiljaa olen alkanut taipua tekniikan alla ja kokenut sen helpottavan vaikutuksen moniin asioihin, mutta silti haluan aina kuvituksissani tuoda jotakin käsillä tehdyn näköistä esille.

Kirjaan tuli 22 kpl Aamulehden valokuvaaja Eriika Ahopellon ottamia valokuvia. Valo- ja piirroskuvat oli vaikea yhdistää niin, etteivät ne tyyllisesti riidelleet keskenään. En ole varma, onnistuinko tässä, mutta lopulta pääsin kompromissiin, joka näytti tasapainoiselta.

Aluksi asettelin valokuvat taittoon suorakaiteen muotoisina elementteinä ja pidin ne täysin erillään piirroksista. Se ei kuitenkaan näyttänyt hyvältä, sillä valokuvasivut olivat aivan toisesta maailmasta kuin koko muu kirjan taitto. Seuraavaksi ajattelin, että kenties valokuvien reunustaminen jollakin elementillä voisi olla toimiva ratkaisu. Testasin myös varjostusta, mutta nämäkään keinot eivät tuottaneet haluamaani lopputulosta; valokuvasivut näyttivät vieläkin irrallisilta. Sitten kokeilin piirrosten ja valokuvien rinnastamista siten, että pienet piirroskuvat valokuvien seassa sitoivat kuvat muuhun ilmeeseen. Tämä toimi yllättävän hyvin ja kun vielä lopuksi pyörustin kuvien reunat, niin lopputulos näytti jo paremmalta. Asettelin piirroskuvia osittain valokuvien päälle. Tämä toi illuusion päälle liimatuista kuvista ja loi eloisuutta sivuille.

Esimerkki valokuva-aukeamasta:

Kirjassa olevat piirroskuvat kertovat omaa kronologista tarinaansa. Kukkaruukku, joka on jokaisen luvun alussa, on ensin ehjä ja kaunis, sitten rikkoutunut ja jossakin kohtaa lapsen korjaama ja koristeleva. Ajatus kuvien kertomasta omasta tarinasta tuli kustannustoimittajalta, joka ihastui piirtämään kukkaruukkuun ja halusi tuoda sitä paremmin esille ja antaa sille symbolisemmän merkityksen. Ensimmäisen luvun alussa ("Pieni johdanto aiheeseen") kasvi on ruukussa vasta kasvunsa alussa -pieni ja hento ja sitä pitää kastella paljon, jotta siitä tulisi iso ja vahva. Seuraavan luvun alussa ("Äitikasvu") kasvi on jo kasvanut paljon edellisestä - se on terve ja kauniissa kukkaruukussa. "Äitiltä jotkut helmot menee" -luku alkaa rikkoutuneen kukkaruukun kuvalla. Multaa ja lehtiä on lentänyt ympäriinsä ja kasvin oksat on katkottu poikki. Sitä seuraa lapsen laastarilla korjaama ja koristeleva ruukku ("Hyss, lapsi puhuu"). Kasvi on taas mullassa ja varret on solmittu rusetilla kauniiksi paketiksi. "Olipa kerran" -luku esittelee kasvin joka kasvaa kirjan sivuilla. "Lentoonlähdistä" -luvun alussa on kasvi, jonka lehdet lentelevät tuulen mukana ja viimeisen luvun alussa

(”Mummu”) on enää vain pelkkiä syksyn värjäämiä keltaisia ja oransseja lehtiä kasassa.

Kirjan aloitusaukeama

4 KIRJAN ULKOASUSUUNNITTELU

Kirjan kauneuden ja tyylikkyyden, koko visuaalisen ilmeen, määrittelevät monet seikat. Kirjan käyttötarkoitus sanelee hyvin pitkälti sen, miltä teoksen tulee näyttää. Kirjaa suunnitellessa voi miettiä minkälainen paperi olisi sopivaa sisäsivuille ja kuinka vahva kannen tulisi olla. Halutaanko kannesta kiiltävä ja paksu vai päädytäänkö kenties ylivetopaperiin tai ohuisiin kansilehtiin. Vaihtoehtoja on lukemattomasti. Hyvin suunnitellussa kirjassa on mielestäni hallittu kuvien ja typografian käyttö sekä tasapainoinen ilme. Kirjan tulisi sopia siihen tehtävään, mihin se on tarkoitettu; kuvateokseksi, oppikirjaksi tai romaaniksi. On olemassa myös eri tavalla kauniita kirjoja, jotka kaikilla elementeillään ja ratkaisullaan rikkovat rajoja; nämä teokset jäävät lukijan

mieleen ravistellen totuttuja sääntöjä ja tuovat visuaalisuuden kentälle uusia tuulia. Kauniille kirjalle ei siis ole mielestäni olemassa yksiselitteistä muotia.

Iltasuukko-kirjassa en päässyt vaikuttamaan paperin valintoihin tai sivumäärään, sillä ne oli jo etukäteen budjetoitu ja päätetty. Kuten *Marshall Leen kirjassa Bookmaking; Editing, Design, Production (2004, 308, 320)*, sanotaan, kirjan ulkoasun perusratkaisut, ne, jotka tehdään ennen varsinaisen työn aloittamista, on harkittava tarkkaan ja tehtyjen ulkoasu- sekä painatuspäätösten tulisi olla niin visuaalisesti tyydyttäviä kuin taloudellisestikin kannattavia. Melko usein joudutaan kuitenkin tekemään kompromisseja. Kun puhutaan kirjan suunnittelusta, Marshall korostaa, että aluksi suunnittelijan mielikuvituksen tulisi saada lentää vapaana. Pitäisi osata unohtaa tekniset ja taloudelliset rajoitteet, sillä jos niitä aluksi kovin paljon pohtii, usein ideatkin loppuvat lyhyeen. Iltasuukko-kirjan tapauksessa minä visuaalisena suunnittelijana en kuitenkaan päässyt vaikuttamaan edellä mainittuihin asioihin (paperin valintaan tai sivumäärään). Ideaalitulanteessa olisin ollut mukana, kun näitä päätöksiä tehtiin.

4.1 KOHDERYHMÄ JA KIRJAN OLEMUS

Aamulehti-kustannuksen nettisivuilla esitellään Iltasuukko-kirja näin:

Maria Syväjän kirjoittama kirja Iltasuukko ja muita hellyysharjoituksia äideille on tuore katsaus nykyäidin ja äitiyden eri puoliin: arjessa, tässä ja nyt, ilman ruusunpunaista kuorrutusta, mutta myös ilman liioiteltua myyttisyyttäkään. Syväjä on poiminut kirjaan haastateltujen äitien elämästä niin ilon kuin epätoivonkin hetkiä. Äidit kertovat miten he selviävät lasten, työn ja oman elämän ristipaineissa. Myös pirkanmaalaiset lapset kertovat, millaisia äidit oikeasti ovat. Iltasuukko ja muita hellyysharjoituksia on myös todenmakuinen niksikirja elämään lapsen kanssa.

Kirjan kohderyhmän miettiminen on tärkeää kuvittajalle ja taittajalle. Kohderyhmä määrittää sen, minkälaisille ihmisille kirjaa on tarkoitus markkinoida ja minkälaiset ihmiset kirjan ostavat. Tavoite on tehdä kirjasta sellainen, että se vetoaa juuri

tähän haluttuun kohderyhmään. Millainen henkilö sitten mahdollisesti ostaa Iltasuukko-kirjan? Kyseessä on teos, jonka voi antaa lahjaksi tulevalle äidille. Kohderyhmäksi rajasin pienten lasten vanhemmat ja erityisesti naispuoliset lukijat.

Kahvipöytäkirja on suomennos termistä ”cafe table book”. Kahvipöytäkirja on silloin tällöin selailtava, kaunis ja visuaalinen kirja. Sitä ei ole tarkoitus lukea kannesta kanteen kuten romaania, vaan ideana on poimia sieltä täältä artikkeleita tai mietteitä. Se on kirja, jonka voi nimensä mukaisesti jättää lojumaan pöydälle vaikkapa vieraiden selailtavaksi. Iltasuukko-kirjan voi määritellä tällaiseksi kahvipöytäkirjaksi. Siinä on paljon pieniä, yhdellä silmäyksellä luettavia osuuksia ja kuvia sekaisin tekstin lomassa. Yritin ehkä liikaakin luoda järjestystä tälle sisällön sekamelskalle unohtaen kirjan luonteen. Olisinhan voinut ehkä jollakin tapaa myös korostaa selailtavuutta ja pirstaleisuutta. Sitä olisi voinut jopa liioitella ja unohtaa ainaisen järjestelyn. Taittovaiheessa tällainen ajatus ei kuitenkaan edes tullut mieleeni, vaan tein parhaani, jotta olisin saanut kirjan sisällön jäsentymään lukijalle selkeänä kokonaisuutena.

4.2 TYPOGRAFIA

Typografia on itsestään selvä osa graafista muotoilua ja kirjaintyyppi voi liittyä johonkin konkreettiseen asiaan tai mielikuviin. Typografian avulla voi tuottaa ajasta ja tyylistä riippuen modernin, vanhanaikaisen, kovan tai pehmeän vaikutelman. Halusin tuoda tähän kirjaan pehmeän, naisellisen ja lapsenomaisen tyylin kuvituskuviin lisäksi myös fonttivalinnoilla.

Leipätekstifonttia miettiessäni huomasin, kuinka syvälle onkaan iskostunut ohje siitä, että leipätekstin pitäisi aina olla antiikvaa. Henkilökohtaisesti olen mieltynyt useissa tilanteissa toimivaan groteskiin tekstityyppiin, joten jouduin painiskelemaan asian kanssa jonkin aikaa. Päädyin lopulta Minion Pro -fonttiin,

joka on selkeä, hyvin luettava antiikva 1980-luvulta ja siinä on monia toimivia leikkauksia. Otsikkofontiksi valitsin Emma Scriptin, sillä se sopi yllättävän hyvin yhteen piirroskuvien tyylin kanssa ja toi tietynlaista leikkisyyttä taittoon kontrastina asialliselle mutta pehmeälle Minion-fontille. Myös nostot leipätekstin seassa tein aluksi Emma Scriptillä, mutta päädyin lopulta (kustannustoimittajan toiveesta) käyttämään niissä Minion Pro Boldia paremman luettavuutensa takia.

Kun sommittelin tekstiä; otsikoita, nostoja ja leipätekstiä, koetin mahdollisimman tarkasti noudattaa oppimiani typografian sääntöjä. Fonttikoko leipätekstissä on 9,5 pt ja riviväli 13 pt. Nostojen fonttikoko on 12 pt 15 pisteen rivivälillä. Tyylejä taitossa on 12: leipäteksti perus, leipäteksti ensimmäisessä kappaleessa, äitilaatikko, alaotsikko, kursivoitu leipäteksti, kuvateksti, ”lasten suusta” -luvun nostot, perusnosto, otsikko, sisällysluettelo, väliotsikko ja viikonpäivät. Tästä käy ilmi, kuinka monta erityyppistä tekstityyliä näinkin selkeä taitto vaatii.

Kirjan alussa on sisällysluettelo. Sen jälkeen tulee esipuhe ja sitten vuorottelevat kertovat tekstiosuudet, haastattelut ja info-osuudet. Välillä on reseptejä, lasten kommentteja ja kirja-arvosteluja. Iltasuukko-kirja ei ole tyyppillinen romaani tai novellikokoelma, sillä siinä on niin paljon eri elementtejä samojen kansien välissä. Tekstiosuuksien välille piti saada (näin siis silloin ajattelin) jonkinlainen visuaalinen järjestys tuomaan ryhtiä sekä selkeyttämään lukijalle, missä mennään. Tämän pyrin ratkaisemaan värien käytöllä ja selkeillä väli-aukeamilla, jotka jakavat luvut keskenään.

Nostot halusin erottaa muusta tekstistä muutenkin kuin erilaisella fonttivalinnalla. Päädyin rajaamaan lauseet ympyräviivalla ja käytin nostojen tekstissä eri väriä kuin leipätekstissä, joka on mustaa. Kirjassa haastatellaan viittä eri äitiä. Äitihaastattelut ovat kaikki omissa luvuissaan. Erotin luvut eri väreillä toisistaan, joten nostot mukailivat kunkin luvun ominaisväriä. Myös äitilaatikko, infoteksti luvun alussa, joka kertoo haastatellusta äidistä ja hänen perheestään, on samalla tyylillä toteutettu kuin nostot.

Malliauukeama, jossa infolaatikko haastateltavasta äidistä:

Kun sain ensimmäisen version kirjaan tulevasta tekstistä kustannustoimittajalta, aloin suunnitella taittoa ja järjestin tekstin valmiiksi kirjan sivuille. Tämä aiheutti myöhemmin hieman hankaluuksia. Olin hionut heti alkuvaiheessa tekstin asettelua paljon ja pyrkinyt mm. välttämään leski- ja orporivien muodostumista. Kun tekstiin tuli sitten myöhemmin muutoksia, lisäyksiä ja rivien poistoja, oli alussa tekemäni työ periaatteessa mennyt hukkaan, sillä rivien ja kappaleiden paikat muuttuivat jälleen.

4.3 PIIRROSKUVAT VS. VALOKUVAT

Hankalin asia kokonaisuuden hallinnassa, näin jälkepäinkin ajatellen, oli valokuvien ja piirroskuvien sovittaminen yhteen kirjaan. Visuaalisina elementteinä valokuva ja piirros ovat hyvin erilaisia. Valokuvat olivat väreiltään ja muodoltaan aivan eri maailmasta kuin piirtämäni henkilöahmot ja esineet. Pidän taiton kannalta parhaiten onnistuneina sivuina niitä, joissa on vain kuvituskuvia ja

tekstiä. Sain piirroskuvien avulla luotua tasapainoisen ilmeen aukeamalle. Valokuvat tuntuivat vievän liikaa tilaa ja ne riitelivät tekstin kanssa, toisin kuin piirroskuvat, jotka rytmittävät tekstiä sopivasti.

Mielestäni hyvin onnistunut aukeamataitto:

Halusin tehdä kirjasta värikkään, raikkaan ja selkeän näköisen kokonaisuuden, jossa kuvalla ja tekstillä on selkeä rytmi. Vaikka kirja onkin suunnattu aikuisille, ei se mielestäni sulkenut pois sitä mahdollisuutta, että ulkoasusta tulisi leikkisän oloinen. Se mielestäni tukee tekstin sanomaa; lapsen tärkeyttä äitien maailmassa ja sitä, kuinka nähdä maailma lapsen silmin. Toisaalta lapsenomaisen kuvitus ja leikkisyys pehmentää välillä melko karuakin kuvausta äitien maailmasta ja hermojen menetyksistä. Pidän kuvitustani melko suorasukaisena enkä halunnut tehdä siitä liian hempeää, kuten jo aiemmin mainitsinkin.

4.4 MUITA VISUAALISIA RATKAISUJA

Kirjan koko oli valmiiksi Aamulehtikustannuksen määrittelemä (167x200mm). Sivuja kirjassa on 184. Marginaalit kirjassa ovat suuret, ulkoreunassa 5 cm, sisäreunassa 2 cm, alhaalla 3 cm ja ylhäällä 2 cm. Päädyin suuriin marginaaleihin osittain sen vuoksi, että kirjaan oli määritelty paljon sivuja ja kustannustoimittaja halusi välttää ulkoasun. Jos olisin jättänyt marginaaleihin vähemmän tilaa, tekstin koko olisi pitänyt määritellä suuremmaksi tai kuvia olisi pitänyt mahduttaa lisää taittoon, ettei loppuun olisi jäänyt ylimääräisiä tyhjiä sivuja enempää kuin oli suunniteltu. Tämä ei tietenkään ollut niin suuri ongelma kuin se, jos tilaa olisi ollut käytettävissä liian vähän ja elementtien mahduttaminen kirjan sivuille olisi pitänyt tehdä liian tiiviisti. Suuret marginaalit perustelen myös kirjan käyttötarkoituksella. Kirja on selailtava teos, joten marginaaleissa on reilusti tilaa ottaa sivusta kiinni ja selailta. Suuret marginaalit tekevät kirjataitosta myös ilmavan ja kiireettömän näköisen kokonaisuuden. Jos marginaalit on kutistettu minimiin, saattaa lukijalle tulla mielikuva sisällön paljosta tietomäärästä, ahtaudesta ja kiireestä.

Luvut erottelin toisistaan väliaukeamilla sekä värivalinnoilla. Jokaisella luvulla on oma reunavinjettinsä, joka toistaa nostojen ja reunaviivojen sävyä. Aluksi reunavinjetin oli tarkoitus olla jokaisella sivulla, mutta tämä osoittautui liian raskaan näköiseksi ratkaisuksi. Päädyin laittamaan reunavinjetin jokaisen luvun ensimmäiselle sivulle, tai sille sivulle, joka aloittaa kertovan tekstiosuuden. Kirjassa on myös sivuja, joilla on pelkkä kuva tai pelkkää tekstiä. On mielestäni raskasta lukea kertovaa tekstiä, jos joka sivua rikkovat graafiset elementit tai kuvat.

4.5 YHTEISTYÖ KUSTANNUSTOIMITTAJAN KANSSA

Taittajan/kuvittajan ja kustannustoimittajan yhteistyön määrä oli minulle yllätys. Kirjailija Maria Syvälää en nähnyt, (enkä ole tähän päivään mennessä tavannut)

vaan Saara Vesikansa toimi linkkinä ja ajatustenvälittäjänä välillämme. Sama asia varmasti kuin mainosmaailmassa; suunnittelija tekee ja ylempi taho esittelee ideat asiakkaalle ja ottaa vastaan keuhut tai haukut. On vaikeaa tehdä hyvännäköistä jälkeä tietäen, että pitää yrittää miellyttää ihmistä, jolla ei välttämättä ole lainkaan visuaalista silmää tai käsitys hienosta taitosta on vastakohta omille näkemyksille. Olen törmännyt tähän asiaan monesti työelämässä ja se on varmasti tämän alan yksi varjopuoli, jonka kanssa pitää vain oppia toimimaan.

Tulimme kuitenkin hyvin toimeen Saara Vesikansan kanssa koko projektin ajan. Hän ymmärsi, että tämä työ oli minulle ensimmäinen näin suuri ja näin nopealla aikataululla toteutettava. Hän suhtautui ideoihini ja ajatuksiini kannustavasti, mutta toi kuitenkin omat näkemyksensä selkeästi esille. Ymmärrän monet päätökset ja toiveet näin myöhemmin. On eri asia ajatella kirjaa kaupallisena tuotteena kuin taideteoksena tai visuaalisena temmellyskenttänä.

4.6 AIKATAULU

En usko, että kovinkaan usein kohdalle osuu töitä, joiden deadline siintää vuosien päässä ja aikaa suunnittelulle ja hiomiselle on loputtomasti. En myöskään toivo, että kaikki tulevat suuremmat projektit ovat tämän kaltaisia, kiireellä ja nopealla aikataululla läpivietyjä töitä. Koulu, seminaarityö ja muut työkuviot sekoittivat hieman kalenteriani, jotta olisin voinut keskittyä vain ja ainoastaan Iltasuukko-kirjan suunnitteluun. Yritin tehdä parhaani kaikkien näiden suhteen, joten lopulta olin melko väsynyt koneen ääressä istumiseen. (Liitteenä tarkempi selvitys aikataulustani kirjanteon osalta.)

Työtäni helpotti se seikka, että repro tuli mukaan kirjanteon loppuvaiheessa. Alun perin olin luvannut hoitaa painotyön alusta loppuun saakka itse, mutta Aamulehtikustannus oli saanut kyseisen repron (Bit & Page Oy) juuri yhteistyökumppanikseen ja halusi testata sen toimivuutta käytännössä. Repro

käsitteli lopullisesti valokuvat painokuntoon ja teki In Design-dokumentista (taitosta ja kansista) paino pdf:t. Kuvituskuviin repro ei koskenut, ne halusin ehdottomasti käsitellä itse.

Vaikka kyseiset työvaiheet olivat minulle entuudestaan tuttuja asioita ja olisin ne voinut ja halunnut itsekin tehdä, vähensi tieto loppusuoralla odottavasta avusta työtaakkaani huomattavasti.

Aikataulu olisi voinut olla paremmin suunniteltu ja väljempi. Ehkä tällainen aikataulu soveltuu sellaiseen tilanteeseen, kun taittajalla ei ole muita velvoitteita samaan aikaan. Työssäkävälle opiskelijalle se ei sopinut. Olisi myös ollut helpompi aloittaa taitto siinä vaiheessa, kun teksti olisi ollut jo valmiiksi korjattu ja hiottu. Vaikka muutokset tekstissä olivat pieniä, voi muutaman rivin lisäys tai poisto olla taittajalle iso ongelma kokonaisuuden hallinnan kannalta. Varsinkin kun muutokset tulevat siinä vaiheessa kun kirja pitäisi saada seuraavina päivinä painoon.

4.7 KANSISUUNNITTELU JA KIRJAN MARKKINOINTI

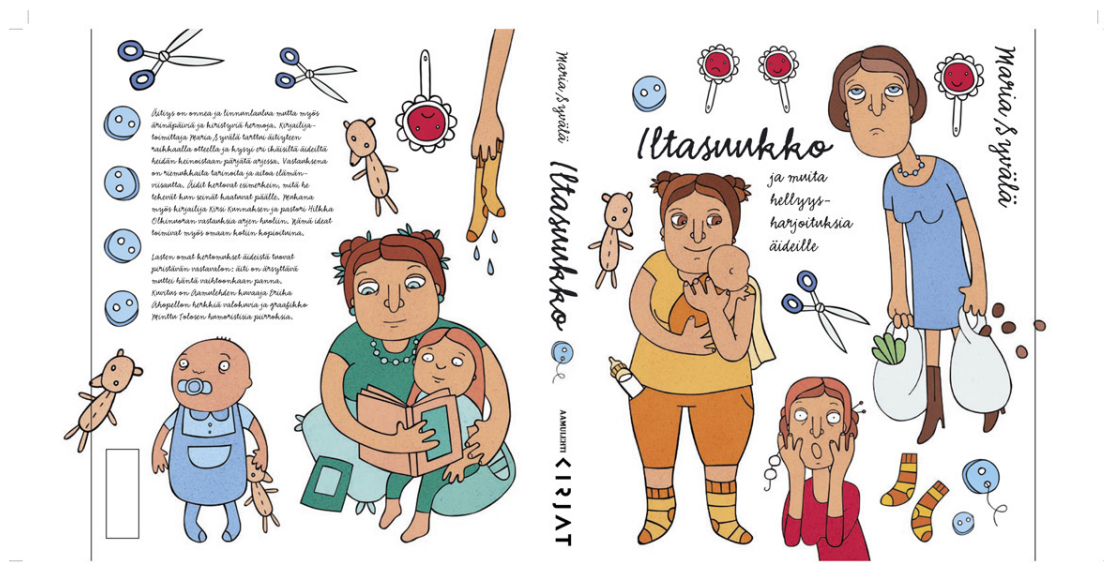
Kansi on mielestäni kirjaa suunniteltaessa yksi tärkeimmistä asioista. Kuinka sen saa houkuttelevan näköiseksi ja kertomaan kirjan sisällöstä kuitenkin paljastamatta liikaa?

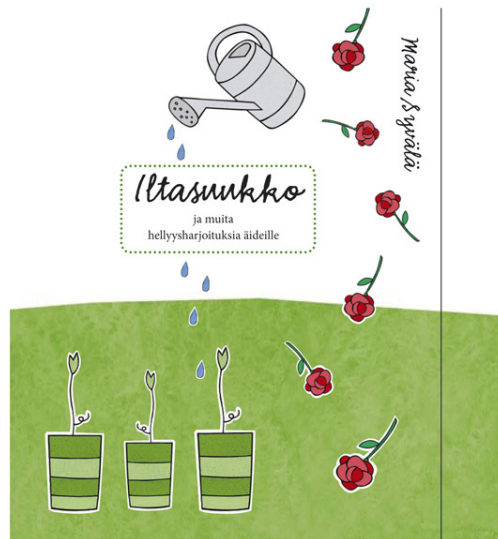
Kannen pitäisi olla sellainen, että se ennen kaikkea huomataan. Kirjan nimi voi olla melko pienellä, jos huomion herättäjänä toimii kuva tai graafinen elementti. Jos kirjailijan nimi on tunnettu, silloin sen avulla myydään kirjaa ja se saa olla suuressa koossa. Kilpailu on kirjakaupassa kovaa, sen vuoksi kirjan selänkin tulisi olla suunniteltu siten, että se herättää positiivisella tavalla huomion muiden kirjojen joukossa. (Lee Marshall 2004, 408-410.)

Kaupallisuus pitää siis huomioida tässäkin asiassa.

Iltaasukko-kirjan lopullisen kannen suunnittelin sisäsivujen kuvituksen ja taiton jälkeen. Ehkä näin olikin helpompi tehdä; ensin näkee miltä kokonaisuus näyttää ja sitten voi suunnitella ”kuorrutuksen” sen perusteella. Aluksi Saara Vesikansa pyysi minua kuvittamaan kannen piirroksilla. Ajatuksena oli, että kannessa seikkailisi erilaisia äitejä arjen pyörytyksessä; lihavia, laihoja, stressaantuneita ja iloisia. Näin teinkin ja mielestäni kannesta tuli hyvä. Se ei kuitenkaan kelvannut ja minun piti suunnitella uusi kansi muutamia valokuvia käyttäen. Tässä vaiheessa työ oli vaikeaa, sillä en keksinyt kuinka olisin saanut valokuvista koottua kauniin ja tyylikkään näköisen kannen. Lopullisesta kannesta tuli mielestäni hieman tylsän oloinen, kompromissi minun ja Saaran ajatuksista. Yritin värivalinnalla tuoda siihen pirteyttä ja eloa, mutta en ole täysin tyytyväinen lopputulokseen. Etukannessa on kolme valokuvaa, kirjan nimi ja piirrettyjä ruusuja, joita on myös sisäsivuilla. Taustana toimii samanlainen pohja kuin lukujen alussa; vesiväripohjainen keltainen pinta. Kirjan ja kirjailijan nimi on Emma Script-fontilla. Takakannessa on yksi valokuva ja ruusuja sekä takakansiteksti. Otavan kirjapaino laittoi viivakoodin sille määrittelemääni paikkaan.

Ensimmäisiä kansiehdotuksiani:

Lopullinen kirjan kansi:

Kirjan markkinointi on bisnestä ja tähtää aina voiton tavoitteluun. Esimerkiksi Iltasuukko-kirja ajoitettiin äitienpäivämarkkinoille, tarkoituksena markkinoida sitä

sopivana lahjana äideille, mummoille ja kummeille. Iltasuukko-kirjaa mainostettiin Aamulehdessä usein ja kirjailija Maria Syväälä vieraili kirjakaupassa kertomassa uudesta teoksestaan -tarkoituksena kasvattaa kirjan myyntiä. Kirjan kannet pitää saada houkuttelevan näköiseksi ennen kaikkea sen vuoksi, että se menisi hyvin kaupaksi. Kun kirja julkaistaan ja on uusi, se on usein näkyvällä paikalla kirjakaupoissa. Pikkuhiljaa se siirretään taustalle muiden uutuustuotteiden vallatessa parhaat ja näkyvimmit myyntipaikat kassojen vierestä.

5 KIRJA PAINOON

Kirja painettiin Otavan Kirjapainossa Keuruulla. Repron toimi Pit & Page Oy. Kuten mainitsin, alkuperäinen tarjoukseni kirjan teosta käsitti kirjan painokuntoon hoidon, mutta Aamulehtikustannus halusi testata repron toimivuutta käytännössä. Repro siis käsitteli Eriika Ahopellon valokuvat ja teki In Design-taitosta painokuntoisen pdf-dokumentin. Joitakin ongelmia tuotti se, että minä olin työskennellyt PC-ympäristössä, kun taas reprolla oli käytössään mac-koneet.

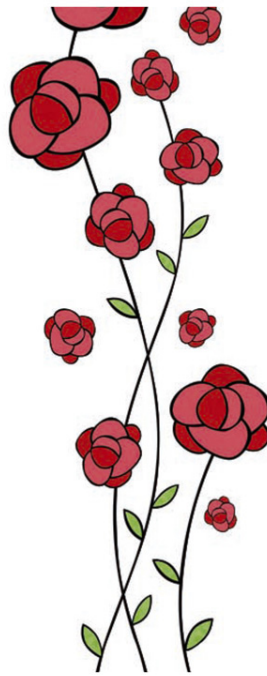
Kun repro oli tehnyt kirjan painokuntoon, kävin tarkastamassa lopulliset vedokset ja annoin hyväksyntäni niille. En löytänyt tässä vaiheessa mitään virheitä, joihin olisin halunnut puuttua. Sen jälkeen repro toimitti kirjan painettavaksi Otavan Kirjapainoon. Sain nähdä kirjan valmiina kun se tuli painosta ennen äitienpäivää. Se oli ehkä jännittävin hetki koko prosessin aikana.

Iltasuukko-kirja annettiin lahjaksi Tampereen Yliopistollisessa sairaalassa huhti - toukokuun aikana synnyttäneille äideille. Lahjakirjan väliin sain tehtäväksi suunnitella äitienpäiväkortin, joka sopii kirjan ulkoasuun. Kortin sisäpuolelle tuli Maria Syväälän runo. Kortti painettiin Esa Printissä ja paperina oli kiiltäväpintainen, helmiäinen korttikartonki. Mielestäni kortti täydensi hyvin kokonaisuuden ja toi lisäarvoa kirjalle.

kirjan väliin suunnittelemani kortti

AMULETTI <IRJAT

*Ensin oli äiti, minä tulin sitten.
Taivaalta satoi valkoisia hukkia
meidän kasvaa yhdessä.*

Maria Syvälä 2006

5.1 ARVOSTELU

On mielenkiintoista lukea arvosteluja kirjasta, johon on tehnyt ulkoasun. Silloin kirjakin tuntuu melkein omalta, vaikka kirjoittaja onkin se, jonka tuotosta arvostellaan. Tässä ote Karjalaisesta 17.5.2006, kirjoittajana Suonna Kononen:

Hyviä syviä äitihaastatteluja. Iltasuukko on sympaattisen oloinen silppusäkki äitinä olosta. Television makasiiniohjelmien tai yhä sillisalaattimaisemmiksi muuttuvien aikakauslehtien tyyliin Maria Syvälä kokoaa yksin kansiin hyvin erilaista aineistoa, jonka yhteisenä nimittäjänä sattuu olemaan äitiys. Piirroskuvitus ja väljä taitto antavat rupattelevan ja viihtyisän vaikutelman.

6 YHTEENVETO

Opin sen, että kuvittaminen vaatii paljon aikaa. Se vaatii keskittymistä ja asiaan paneutumista. Kiire, stressi ja aikataulun jatkuva miettiminen tappaa ainakin minun mielikuvitukseni kuvittajana ja kynä ei liiku paperilla. Tein lupauksen itselleni, että ilman tarpeeksi löysää aikataulua en enää ryhdy kuvittamaan mitään. (Saa nähdä, löytyykö tällä asenteella kuvitustöitä.) Haluan olla itsekin tyytyväinen kuviin ja kiire ei anna sen kaltaiselle luovuudelle tarpeeksi tilaa. Ihmettelen toisaalta asiaa. Minulle ei tuota vaikeuksia suunnitella julisteita, esitteitä tai yritysilmaita tiukkojen aikataulujen puitteissa. Ehkä kuvittaminen on niin erilaista työtä, työtä joka vaatii pysähtymisen ja tietyn mielentilan onnistuakseen. Osittain vaikeudet kuvituksen tuottamisessa saattoivat johtua pelkästä kokemattomuudesta ja varmasti tähänkin asiaan voisi ajan myötä kehittää toimivan keinon, jolla saisi itsestään enemmän ideoita irti.

Graafisessa suunnittelussa on olemassa selkeitä sääntöjä, jotka koen omaksuneeni ja noudatan niitä. On olemassa elementtejä, jotka toimivat keskenään ja muotoja joita ei kannata yhdistää. Osaan perustella valintani esimerkiksi logosuunnittelun osalta. Ehkä kuvittamisen säännöt eivät ole vielä

selkiytyneet näin voimakkaasti, jotta pystyisin tuottamaan nopeasti hyvännäköisiä kuvia.

Mietin paljon näin jälkeenpäin sitä, onko ihanteellinen tilanne sekä taittaa että kuvittaa kirja. Myönnän sen, että halusin tuoda omat kuvitukseni esille ja antaa niille tilaa ja näkyvyyttä. Jyräsinkö valokuvaajan ottamia kuvia joillakin valinnoillani? Olisiko ulkopuolinen taittaja onnistunut paremmin tasapainoilemaan erityylisten kuvien välillä ilman henkilökohtaisia intressejä? Toisaalta minulla oli erinomainen vapaus tekstin ja kuvien asettelun suhteen -saatoin tehdä kuvia sinne minne halusin tai jättää tekemättä.

Opin paljon uutta kirjataitosta, kokonaisuuden hallinnasta ja siitä, missä järjestyksessä kannattaa jatkossa mitäkin tehdä. Seuraavassa kirjataitossa odotan ensin tekstikorjausten saapumista ja alan sitten vasta hioa rivien paikkoja ja karsia leski- tai orporivejä. Tein paljon turhaa työtä juuri tekstin asettelun suhteen, mutta toisaalta matkan varrella opin myös monia käytännön seikkoja. Ehkä edellä mainittua ei voi siis pitää turhana työnä.

Seuraavan kirjan suunnitteluun minulla on nyt paljon enemmän välineitä ja kokemusta. Silti uskon, että hyväksi kirjasuunnittelijaksi voi sanoa itseään vasta sitten, kun on takana useita kymmeniä kansia, sivuja ja fonttivalintoja kuvituksista puhumattakaan.

Lähteet

Hatva Anja, 1993, Kuvittaminen, Helsinki, Rakennustieto Oy

Rättyä Kaisu ja Raussi Raija (toim.), 2001, Tutkiva katse kuvakirjaan, Helsinki, SNI BTJ Kirjastopalvelu

Lee Marshall, Bookmaking Editing/Design/Production, A balance House Book, 2004, 3. painos, New York/London, W.W. Norton & Company, Inc.

Liitteet

Tässä hieman tarkempaa selvitystä näiden muutamien työntäyteisten kuukausien ajankäytöstä Iltasuukko-kirjan parissa. Tein kirjaa joka päivä ainakin hieman, mutta tähän olen merkinnyt merkittävimmät seikat ja kirjaan liittyvät palaverit. Lähteenä käytän kalenteriani viime vuodelta.

Tammikuu

24. päivä *Palaveri Aamulehdessä kustannustoimittaja Saara Vesikansan kanssa. Keskustellaan työstä ja sovitaan, että teen tarjousehdotuksen kirjan kuvituksesta ja taitosta mahdollisimman pian.*
25. päivä *Aamulehtikustannus pyysi minua lähettämään kuvitusmalleja tyylistäni. Lähetin sähköpostitse noin 10 kpl eriaiheisia piirroskuvia.*
29. päivä *Lähetän tarjousehdotuksen työstä Saara Vesikansalle*

Helmikuu

6. päivä *Tapaaminen Aamulehdessä. Tarjousehdotukseni hyväksytään. Allekirjoitamme sopimuksen työstä.*
8. päivä *Saan kirjaan tulevan tekstin raakaversioon*
11. päivä *Suunnittelen koko päivän visu-ilmettä kirjaan. Luonnostelen kuvia ja mietin tekniikkaa, jolla ne toteuttaisin.*
15. päivä *Teen sivupohjat InDesigniin ja mietin fontteja. Piirrän kuvia, mutta en ole niihin tyytyväinen.*

16. pvä *Saan Saara Vesikansalta lopullisen, kuitenkin vielä tarkastamattoman tekstin. Teen taittoa ja suunnittelen rakennetta.*
17. pvä *Teen puolipäivää töitä kirjan parissa. Iltapäivällä tapaaminen Eriika Ahopellon, valokuvaajan kanssa. Keskustelemme kirjaan tulevista valokuvista. Erikalle ei ole vielä selvää, kuinka monta kuvaa kirjaan tulee.*
19. pvä *Mietin kirjan kansia ja teen taittoa koko päivän.*
20. pvä *Soitan Otavan kirjapainoon Kari Tolmuselle ja kysyn kansien teknisiä vaatimuksia (mm. koko, leikkuuvarat yms.) Olen kipeänä, mutta teen kuvituksia koko päivän.*
22. pvä *Piirrän kuvia kirjaan koulun ja töiden jälkeen. Saara Vesikansa kertoo, että repro tulee mukaan kuvioihin, eli käsittelee valokuvat painokuntoon ja tekee kirjasta lopullisen paino pdf:n.*
25. pvä *Teen taittoa ja hahmottelen valokuvasisivujen ilmettä yöhön asti*
26. pvä *Lähetän Erika Ahopellolle vedokset valokuvasisivuista, sillä hän haluaa myös nähdä, mitä olen ajatellut. Teen kuvituksia valokuvasisivuille.*

Maaliskuu

1. pvä *Tapaaminen Erika Ahopellon kanssa. Valitsemme hänen ottamistaan kuvista parhaat ja laskemme kuinka monta valokuvaa kirjaan tarvitaan. Soitan reproon ja tarkistan kuinka kauan he tarvitsevat aikaa vedosten tekemiseen ja kuvien käsittelyyn.*

3. päivä *Kuvitusta ja taittoa.*
5. päivä *Tälle päivälle olen merkannut kalenteriini "taitto hyvään kuntoon"*
8. päivä *Mietin valokuvasisivuja ja tuhoan aikaisemmat suunnitelmani niiden suhteen. Aloitan valokuvasisivujen suunnittelun alusta.*
9. päivä *Lähetän taittomallini Saarelle pdf:nä*
10. päivä *Aamulla tapaaminen Saara Vesikansan kanssa ja saan kommentit ensimmäisestä vedoksesta. Keskustelemme visu-ilmeestä Saaran kanssa ja hän antaa korjausehdotuksia ja kommentteja. Muutama piirroskuva poistetaan ja taittoa kevennetään niin, että joka sivulla ei ole graafista elementtiä.*
11. päivä *Korjaan taittoa ja tekstiä Saaran kommenttien pohjalta*
15. päivä *Piirrän koko päivän kuvia kirjaan ja mietin yhä valokuvasisivujen ilmettä.*
17. päivä *Tapaamme Saaran kanssa ja näytän hänelle uuden vedoksen kirjasta. Hän antaa muutaman korjausehdotuksen koskien fonttivalintaa. Muutan illalla leipätekstin fontin groteskiksi.*
19. päivä *Lähetän uuden taittomallin Saarelle. Päätämme muuttaa leipätekstin takaisin Minioniin, antiikvaan.*
22. päivä *Saan Saaralta korjatun tekstin pdf:nä, johon on merkitty "muistilapuilla" korjattavat kohdat.*

23. pvä *Vien kirjan InDesign-tiedostona reproon. Haluan käydä paikan päällä tarkistamassa, että se avautuu oikein, sillä minä työskentelin PC:llä ja reprossa on Mac-koneet käytössä.*
26. pvä *Kirjan kansista vedos Saaralle.*
27. pvä *Teen kannet valmiiksi Saaran korjausten mukaan. Lähettelemme koko päivän sähköpostia ja vedoksia, kunnes kannet hyväksytään.*
28. pvä *Lähetän kannet aamulla reproon sähköpostilla.*
30. pvä *Vedokset tulevat reprosta tarkastettavaksi. Tarkastamme Saaran kanssa kirjan sivut sekä kansivedoksen ja hyväksymme ne.*

Huhtikuu

3. pvä *Saan tehtäväksi suunnitella äitienpäiväkortin kirjan väliin. Teenkin sitä koko päivän.*
5. pvä *Äitienpäiväkortti painoon.*

Toukokuu

5. pvä *Haen kasan valmiita kirjoja Aamulehden infosta itselleni.*